

την· δευτέραν δὲ τὴν κατὰ θείαν ἀπειλὴν περιπομένων, οὐ κατὰ φυσικὴν τόξιν τὸν καὶ ἀκολουθίαν, ἀλλὰ κατὰ θείαν ὄργὴν καὶ θεομνησίαν· οἷα ἡ τὸν κατακλυσμοῦ καὶ τὸν Σοδομιτῶν καὶ τῶν πρωτοτόκων Αἰγύπτου καὶ τὸν Ἰσραήλ-τῶν εἰς τὴν ἑρήμῳ, καὶ τὸν Χαναναῖων ἐξολόθρευσίς, καὶ τῶν Αἴσουρίων ρπε χιλιάδων εἰς μῆνας νυκτί, καὶ ἔτερων πολλών εἰς τὸν ὄμοιος καὶ ἀλλωσὶ καὶ σφαγὴ καὶ ἐμπροσθός τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ γενομένην ὑστερον ὑπὸ Ῥωμαίων διὰ τὴν χριστοκτονίαν· ἀλλὰ καὶ ἡ εἰς πολλοὺς πολλαχοῦ ἐπισυρβᾶσα τὴν θανάτου θεομνησία· τρίτη δὲ τὸν κατὰ κρίμα τὴν θεῖαν ἀρρέπον πριμνίζομεν· οὐαν ἡ καταχωνυμένων ἀδίκων τοῦ καὶ δικαίων, ὡς ἐπὶ τῶν οἰωνῶν τὴν Ἰάθη, καὶ τὸν γενομένων οἰστρῶν ἐπὶ τῶν πόλεων· ὄμοιος δὲ καὶ ζωὴς οὖνα δύο· μίαν μὲν τὴν θεοδάρκτον, οյα Ιζακίου χρόνων εἰς, καὶ ἡ Λαζάρου καὶ τῶν ὄμοιῶν· ὥσαντως δὲ καὶ ἡ θεῖα συμπάθεια τῶν Νίγειτῶν διὰ τῆς μετανοίας· δευτέραν δὲ τὴν κατὰ ποινὴν φυσικῶς προνοίᾳ θεῖα διὰ τῆς τῶν δοικείων εὐτάκτου διοικήσεως καὶ ἀτέρος εὐεργάτου συνισταμένην· γράφει δὲ καὶ ὁ ἀγιος ἀπόστολος Παῦλος διὰ τῆς ἀναζήσεως τῶν μυστηρίων μετέχοντας πρὸς Κορινθίους, διὰ τοῦτο δὲ μέσην πολλοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἄρρενοις καὶ κοιμῶντας ικανοί· δῆλον γάρ ὅτι διὰ τοῦτο ἀπεθνησκού πρὸς καιροῦ εἰς τὴν ἀναζήσεως μεταλλαγμάνειν, ὅπερ καὶ νῦν πολλοῖς συμβαίνει· γάρ ἀναζήσεως θεῖων φοῖς καὶ πίγμα, κρίμα δαυτῷ εἰσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τὴν κυρίου· καὶ εἰ μὴ νῦν φει διορθώσειται, ηθανάτῳ αἰφνιδίῳ ὑποτετεῖται ἢς παιδεῖα πετριντόρρῃ (1), ηθανάτῳ αἰφνιδίῳ πολάταις ταμιευθήσεται.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΘΕΟΥΠΟΛΕΩΣ (2)

περὶ τῶν εὐθένεις μεθισταμένων.

Οὔτες μὲν ἀνήγειτε σαφῶς ποῦ εἰσιν αἱ ψυχαὶ, καὶ οἵ μετὰ τὴν διάλευξιν τοῦ σώματος ἀπέρχονται· δικαὶος δὲ ἐκ τῶν τὰ κυρίου λόγων μανθάνομεν, ὅτι αἱ μὲν τῶν δικαίων ψυχαὶ μετὰ τῆς ψυχῆς τὰ δικαῖου ληστοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ ὑπάρχουσιν· οὐ γάρ διὰ μόνη τὴν τὸ ληστοῦ ψυχὴν χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν τὸν παραδείσον πνοιεῖ· καὶ γάρ καὶ ὁ θεὸς Ἀγιάνιος περὶ τούτου δεῦτες καὶ πολλὰ προσευχάμενος, οὐτως ἐώρακεν εἰς τῷ παραδείσῳ τυγχάνειν τὰς ἐναρέτους ψυχάς· ὥσπερ δὲ καὶ ἄλλοι καὶ θεοφόροι πατέρες· τὰς δὲ τῶν παντελῶς ἀγίων εἰς τοῖς οὐρανοῖς πνωμένας σὺν ἀγγέλοις καὶ δοξολογούσας θεόν· ὅπου γάρ τὸ σῶμα, ὅποι καὶ εἰ ἀποι· τουτέστι δυντα δὲ τῆς δέξιας κύριος, ἐκεῖ καὶ εἰ ἀγιοι· τὴν δὲ διαφορὰν τὸ τὸ παραδείσου καὶ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας εἰς τῆς

alterum divinis minis intentatum, neque id naturali ordine aut cursu, sed divina ira et ultione; veluti illud diluvii et Sodomitarum et Aegypti primogenitorum et Israelitarum in deserto: item Chananaeorum excidium aut Assyriorum cxxxv milium una nocte, aliarumque multarum gentium. Similiter expugnatio et caedes et inflammatio Hierosolymorum quae supra maxima accidit a Romanis ob Christi necem: itemque alias saepe contingens a divino furore mors. Tertium genus accidit a divino ineffabili iudicio cum praecipitantur aut infodiuntur iniusti aequae et iniusti; veluti evenit Iobi filiis, itemque civitatibus in terrae motibus. Similiter vitrum genera duo sunt; unum divinitus donatum, veluti anni quindecim Ezeiae, item veluti Lazarō et aliis eiusmodi; denique et divina erga paenitentes Ninivitas indulgentia. Alterum vitae genus est commune ac naturale a Dei prouidentia per elementorum rectam dispensationem aerisque temperiem. Porro sanctus quoque Paulus apostolus eorum causa qui indigne mysteriis communicabant, scribit ad Corinthios: ideo inter vos multi infirmi et aegroti et dormiunt complures. Constat, ideo eos immatuos obiisse, quia indigne ad sacra accesserant; quod tunc etiam multis evenit. Qui enim, inquit, indigne manducat et bibit, iudicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini. Quod si hic non resipiscat vitamque emendet, aut in mortem improvisam, ceu moderatiorem castigationem, incidet; aut aeternae poenae addicetur et

ANASTASII THEOPOLEOS PATRIARCHAE

de iis qui vita excedunt.

Ubinam animae sint, vel quoniam post separationem a corpore abeant, nemo manifeste nobis nunciare solet. Sed tamen e Domini sermone discimus, iustorum animas cum iusti latronis spiritu in paradyso versari. Neque enim ob unam latronis animam Christus Deus noster paradisum reseravit. Nam et divus Antonius post multas Deo suppliciter oblatis preces, demum vedit in paradyso degere iustorum animas: quam rem alii quoque sacri patres compererunt. Et quidem eorum, qui perfecte sancti fuerunt, animas sociatae angelis Deum collaudant: ubi enim corpus est, illic et aquilae; nempe ubi gloriae Dominus, ibidem et sancti. Porro autem para-

(1) Intellige hominem qui post secretam certe animi penitentiam violatae eucharistiae repente moritur. Alioqui non leviorem poenam sed duplē experiretur, mortem vide licet subitam, et damnationem eternam, ut catholica fidēs docet. (2) Anastasiū sinaitam ad Antiochiae cathedralē fuisse evecum; hancqae urbem temporibus christianis dictam esse Theopolim, satis compertum est. Alterum hoc adfirmat etiam Leontius contra Nest. III. 19.

*

ἀρετῆς διεφορά ἐργάζεται· ὅλης γένεσιν γὰρ ὅσχον τινὰ τῆς ἀρετῆς, καὶ οὐ πρὸς τὸ τέλεον ἀφίκοντο ταῦτης μέτρον οἱ διεφρύμενοι ἀπὸ τῆς βασιλείας καὶ τοῦ παραδείσου καταζητούμενοι (1). Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ πολλὰς εἶναι τὰς τοῖς ἐκλεκτοῖς ἀποεκληρωμένας μονάς ὅτι δὲ καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς αἱ τῶν ἀγίων ψυχαὶ, ὁ Θεότατος θεός Παῦλος· οἵδιμεν ὅτι εἴναι εἰπίτεος ἡμῶν οἰκία τὰ σκονοῦ καταλυθῆ, οἰκεδομὴν ἔχομεν ἐπὶ θαύματος αἱ κατερποίεστον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ διαμαρτύρεται ἐπιθυμίαν ἔχειν τὰ ἀγάλυντα καὶ σὺν χριστῷ εἶναι· ποὺ δὲ ὁ χριστὸς, αὐτὸς πάλιν ὁ μακάριος κράζει, τρόπον τινὰ τῆς γῆς ἀνακουφίζων ὑμᾶς διὰ τὰ λόγου πρὸς ὑψηλοτάτην πολιτείαν· τὰ ἄνω φησὶ προνεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· τὰ ἄνω ζητεῖτε ἐνθα ὁ χριστὸς ἔστιν ἐν δεξιᾷ τῷ πατρὸς καθήμενος· οὐ τοπικὰν δηλῶν κάθεισθαι· σωμάτων γὰρ ὁ σχηματισμὸς, ἀλλὰ τὸ ισότιμον τῆς δόξης παραδεικνὺς διὰ τῆς δεξιᾶς· ἀσπερ δὲ τὰς τῶν ἀγίων καὶ δικαιῶν ψυχὰς ἐν οὐρανῷ εἶναι καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ οὐκ ἀμφιβάλλομεν, οὕτω δὲ καὶ τὰς τῶν ἀμαρτωλῶν ψυχὰς παταῖ παλαιὰ καὶ καὶ γενὴ διαδῆκεν ἐν τῷ δεσμοπορίῳ τῷ φέντον παραπέμπεσθαι ὡς εἰν φυλακῇ μαρτυρεῖ· καθάπερ καὶ ὁ χριστὸς ἐν τῷ κατέ τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον παραβολῇ σύρκεν· ὅθεν φησὶ καὶ ὁ Δαβὶδ, οὐκ ἐγκαταλεῖθεν τὴν ψυχήν μου εἰς φέννον· καὶ ἀποστραφέσθωσαν οἱ ἀμαρτωλοὶ εἰς τὸν φέννον· τὸ δὲ εἰπόντων ἀποστραφέσθωσαν σημαίνει ὅτι νῦν ἐκεῖ αἱ ψυχαὶ τόπτων ὑπάρχουσιν· εἴτα ἐν τῷ ἀναστάσεος ἀνερχόμεναι καὶ ἀπολαμβάνονται τὰ ἴδια σώματα οὕτω δέχονται καὶ τὴν ἀπόφασιν δικαιῆ φίμω τῷ ἀδεκάστου κριτοῦ λέγοντος, ἀποστραφέσθωσαν οἱ ἀμαρτωλοὶ εἰς τὸν φέννον· ὁ δὲ ὑποστρέφων πάντως ὅθεν ἐξῆλθεν ὑποστρέφει· οἱ δὲ φέννοι φότος ἐσὶ κατάτατος τῶν καταχθονίων καὶ κατέβαντος σφέδερα καὶ σκοτεινός· ἐν φέννῳ δὲ ὁ χριστὸς κατελθὼν μετὰ τῆς ἀχράντου ψυχῆς αὐτοῦ, φίλανθράπως ἐποκέφατο τοὺς ἐν εκβοτεῖ καὶ τοῖς θαυμάτους καθημένους· καὶ αἱ μὲν τῶν ἀγίων καὶ δικαιῶν ψυχαὶ ἐν θείᾳ χάριτι καὶ θυμηδίᾳ καὶ χριστῷ προσδοκίᾳ καὶ ἐλπίᾳ τυγχάνουσιν· αἱ δὲ τῶν ἀμαρτωλῶν πάλιν ἐν ὁδύνῃ καὶ λυπηρῇ λίγην ἀποκαραδοκίᾳ διὰ τὸ προσδοκάμενον ἀλεσεινόν μέρη φοβερὸν πρετέρου.

(1) Hinc videmus paradisum intelligi ab Anastasio si-
num Abrahae et sanctorum animarum ante Christi resur-

disi a caelorum regno differentiam ipsa virtutis differentia facit. Nam qui defecit virtutis aliquo laboraverunt, neque eius perfectum gradum attigerunt, hi regno exclusi, paradise tamen digni habentur. Hoc enim significant verba, quae multas esse electorum distributas sedes aiunt. Quod autem etiam in caelis sanctorum animae sint, sacratissimus inclamat Paulus et scimus quoniam ubi terrenum nostrum habitaculum dissolvetur, aedificationem habemus a Deo domum non manu factam aeternam in caelis. Testaturque cupere se dissolvi et esse cum Christo. Ubinam autem sit Christus, rursus idem vociferatur beatus, nos quodammodo verbis suis terra elevans ad supernam rem publicam: quae sursum sunt, ait, sapite, non quae super terram. Supernæ quaerite ubi Christus est in dextera patris sedens. Neque locale dicit subsellium; nam quod hac figura est, corporum est proprium; sed gloriae aequalitatem vocabulo dextera demonstrat. Sicuti vero sanctorum iustorumque animas in caelo ac paradise versari non dubitamus, ita peccatorum animas universales ac nova scriptura ad inferos tamquam ad carcerem detruidi testatur: sicuti Christus ipse in divitis Lazarique parabola adfirmavit. Quare David quoque ait: non derelinquas animam meam in inferno. Item, convertantur impii in infernum. Iam locutio convertantur, significat tunc horum animas ibi fuisse diversatas: quae deinde quum resurrectio fiet reversae suisque receperint corporibus, tum deum decreto iusti iudicis ferientur dicentes, convertantur peccatores in infernum. Qui autem convertitur, profecto illuc unde recessit convertitur. Est autem infernus locus infimus in subterraneis aerumnosis admodum et tenebrosus, quem ipse Christus cum pura anima ingressus, clementer eos invisit qui in tenebris et in umbra mortis sedebant. Porro sanctorum iustorumque animae divina cum gratia et laetitia bonaque fiducia ac spe aetum degunt: contra peccatorum animae in dolore molestaque expectatione propter futurum triste ac magnum tremendumque iudicium versantur.

rectionem diversorum. Etsi quae postea adduntur phantastica partim sunt, neque satis cum communi doctrine congruant de unica paradisi seu regni caelestis gloria, quamquam diversis gradibus adtributa. In paradyso, non horto amoeno tantummodo, sed sublimioris cuiusdam beatitudinis sede, collocatum fuisse Adamum opinatur Eusebius chron. I. 16. ed. Med. p 51. Ergo etiam Photii disputatione in amph. VI, eusebianam sententiam, quam aliorum fuisse augor, respicit atque refutat.